

ಹವನ ಕಾದಂಬರಿ : ತಳ ಸಮುದಾಯದ ವಲಸೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ

ಡಾ. ಬಸಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ

ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಹ್ಯುಮಾನಿಟೀಸ್ ಅಂಡ್ ಲ್ಯಾಂಗ್ವೇಜಸ್
ಜೈನ್ (ಡೀಪ್-ಟು-ಬಿ) ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.

Abstract:

ಮಾನವನ ವಲಸೆ ಇಂದಿನದಲ್ಲ. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಜನಿಸಿದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ವಲಸೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಆಯಾಮಗಳು, ಸ್ವರೂಪಗಳು, ಕಾರಣಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಅಭಿರುಚಿ, ಆಸಕ್ತಿ, ಅನುಕೂಲ, ಅನಾನುಕೂಲ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ವಲಸೆ ಹೋದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಇತರೆ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರಜ್ಞಾನುಭವಗಳು ಮತ್ತು ಅನಿಸಿಕೆಗಳ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದವರಿಗೂ, ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ ಧರ್ಮದವರಿಗೂ ಭಿನ್ನವಾದ ಅನುಭವಗಳು ಏರ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳುವುದು ಕೂಡ ಅವರವರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಾಗುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹಿರೇಮಠರವರ 'ಹವನ' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ತಳ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಲಂಬಾಣಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯದ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

Keywords: ಬುಡಕಟ್ಟು, ವಲಸೆ, ವಲಸಿಗರು, ಲಂಬಾಣಿ, ಹವನ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪಲ್ಲಟ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹಿರೇಮಠ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ 'ಹವನ', ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉತ್ತಮ ಕಾದಂಬರಿ. ಶೋಷಣೆಗೊಳಗಾದ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಈ ಸಮುದಾಯವು ಅನುಭವಿಸುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪಲ್ಲಟಗಳನ್ನು ದಿಟ್ಟವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿ ಓದುತ್ ಹೋದಂತೆ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಇತಿಹಾಸ, ಅವರ ಮೂಲ ಪುರುಷ ಸೇವಾಲಾಲ, ಅವರ ವಲಸೆ, ವಲಸೆಯಿಂದಂಟಾದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ

ರೀತಿ, ಏನೇ ಆಳುಮಟ್ಟದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೂ ತಂತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಆಚರಿಸುವ ರೀತಿ ಹೀಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಚಾರಗಳು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ನಿರೂಪಣಾ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಿನಿಕತನವಿಲ್ಲ, ಮಾಂತ್ರಿಕ ಎನ್ನುವಂಥ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಓದುಗನನ್ನು ಚಕಿತಗೊಳಿಸುವ ಅನಗತ್ಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನವಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ದಕ್ಕಿದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕತೆಗೊಳಪಡಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಶಾಂತವಾಗಿ ಹರಿವ ನೀರಿನಂತೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

Please cite this article as: ಬಸಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ. (2023). ಹವನ ಕಾದಂಬರಿ: ತಳ ಸಮುದಾಯದ ವಲಸೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ. ಸೃಜನಿ: ಇಂಡಿಯನ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇನ್ಫೋರ್ಮೇಟಿವ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಅಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್, 2(4), 132-139

'ಹವನ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ 'ಹರಿ' ಪಾತ್ರವು ಇಂತಹ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪಲ್ಲಟಕ್ಕೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿರುವಂತಹ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಹರಿಯು ಬಿಜಾಪುರ ನಗರದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕಲಿತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದು ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಬದುಕಿಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹರಿಯು ತನ್ನ ಮದುವೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ನಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ರೀತಿನೀತಿಗಳಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹರಿಯು ಈ ನಡವಳಿಕೆ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಆತನ ಮತ್ತು ತಾಂಡದ ಜನರಲ್ಲಿ ಅಸಮಾಧಾನ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ರೇಷಿಮೆ ಸೀರೆ, ಜಂಪರಗಳ ತೊಟ್ಟಿದ್ದ ಮಹಿಳೆಯರ ನಡುವೆ ತಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ತಾಂಡದ ಜನರು "ನೀರಾಗಿಂದ ಹೊರ ಬಿದ್ದ ಮೀನಿನಂಗ ಇದ್ದಿ" (ಪು.119) ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತಮ್ಮ ತಾಂಡದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಹಾಡು, ಕುಣಿತ, ವಿನೋದದೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯುವ ಮದುವೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ, ಒಂದೇ ದಿನದಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಮುಗಿದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಹರಿಯ ಮದುವೆಯೂ ಕೂಡ ನಗರದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಂತೆಯೇ ನಡೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಂತೆ ನನ್ನ ಮದುವೆ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಯಾವ ಅಪೂರ್ಣ ಭಾವವೂ ಹರಿಯನ್ನು ಆವರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಹರಿಯ ಮಾವನ ಕುಟುಂಬ ಮೊದಲೇ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದ ಹರಿಯು ಕೂಡ ಕೂಡ ಕಲ್ಲೂರ ತಾಂಡದಿಂದ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಜೀವನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ನಗರದ ಅನೇಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪಲ್ಲಟಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾಗಿ

ತೆರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಬಗೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವೂ ಕಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಗರದ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ವಲಸೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ ನಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಯೂರಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಮೆಲ್‌ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಪರಕೀಯನಂತೆ ನಗರದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದರೂ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನಗರದಲ್ಲಿಯೂ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ ಅಂತಹ ಭಾವನೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬಾರದು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಹರಿಯು ಬದಲಾವಣೆ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಒಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಹಳ್ಳಿಯ ಬದುಕಿಗೂ ನಗರ ಬದುಕಿಗೂ ಅನೇಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಹಳ್ಳಿಯವರು ನಗರದ ಬದುಕಿಗೆ, ನಗರದವರು ಹಳ್ಳಿಯ ಬದುಕಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸವಾಲು, ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಹವನ' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹರಿಯ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಕೂಡ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸೋಮಾಲಯ ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಇಬ್ಬರು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಮಗ ವಾಸಿಸುವ ಬಿಜಾಪೂರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮ ನಗರಗಳ ಬದುಕಿನ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ವಿರೋಧಭಾಸಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ನಗರದ ಬದುಕಿನ ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಲಸೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಂಶಗಳು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಶೌಚಾಲಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೊದಮೊದಲು ಸೋಮಾಲಯ ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ರೂಪಿಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಇರುಸುಮುರುಸುಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಅನುಭವಗಳು ಅವರಿಗೆ ಅವರ ತಾಂಡವನ್ನು ನೆನೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಹಳ್ಳಿಯ

ಪರಿಸರದಲ್ಲಿನ ಮನೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೂ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದ ಮನೆಯ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಆಧುನಿಕತೆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಲಗ್ನ ಹಾಕುವ ಮುಂಚಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿನ ಮನೆಗೆ ಅದರದೆಯಾದ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಗಳಿದ್ದವು. ಈ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೆಂತೆ ಸೋಮಾಲ್ಯಾ “ಬಯಲು ಕಡಿ ಹೋಗಿ ನಿ... ಏನ್ ಮಾರಾಯ, ಮನ್ಯಾಗ ಹ್ಯಾಂಗ ಹೋಗೋದು?. ಎಂದು ಬಯಲಕಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಸಿದ್ಧನಾದಾಗ, ‘ಬಯಲು ಜಾಗ ಸಿಗಬೇಕೆಂದ ಮನೆಯಿಂದ ಎರಡು ಮೂರು ಕಿಲೋ ಮೀಟರ್ ದೂರ ಹೋಗಬೇಕು. ಅದೆಲ್ಲ ಆಗಂಗಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲೇ ಪಾಯಖಾನೆಗೆ ಹೋಗು” (ಪು.158) ಎಂದಾಗ ಸೋಮಾಲ್ಯಾ ಪೇಚಾಟಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕುತ್ತಾನೆ. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕೂಡುವುದು ಅವನಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ “ಎದ್ದು ಬಯಲ ಕಡೆಗೆ ಆರಾಮ ಹೋಗಿ ಬರೋದು ಹ್ಯಾಂಗ, ಹೀಂಗ್ ಮನ್ಯಾಗ ಹೋಗೋದು ಹ್ಯಾಂಗ? ಏನು ಅಸಹ್ಯ ಪದ್ಧತಿನೋ ಇದು” (ಪು-158) ಎಂದು ಪೇಚಾಡುವ ಸೋಮಾಲ್ಯಾಗ ಸಂಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಹೊರಗಡೆ ಹೋಗುವಾಗಿಯೇ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿಯೇ ಅವನು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನಗರ ಪ್ರದೇಶವು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದೇಳುವ ಮುಂಚೆ ಶೌಚಾಲಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅವನೊಳಗೆ ಸಂಕೋಚದ ಭಾವನೆಯ ಎಳೆಗಳು ಹಾಗೇ ಉಳಿದಿದ್ದವು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಇವು ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಇದೇ ರೀತಿಯ ಸಂಕೋಚ ಸೋಮಾಲ್ಯಾನ ಹೆಂಡತಿ ರೂಪ್ಪಿಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದರೂ, ಅವಳಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಯಲ ಶೌಚಾಲಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವಿತ್ತು. ಆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು “ಪಾಯಖಾನಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ ಬಿಡೋ. ನಾವು ಅಲ್ಲಿ ತಿಪ್ಯಾಗ

ಕಂಟಿಮರಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು.... ಗಣಮಕ್ಕಳು ಬಂದ ದೊಡ್ಡ ತ್ರಾಸ” (ಪು-158) ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿನ ತ್ರಾಸ ಅನುಭವದ ಸಂಗತಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವು ಇಲ್ಲ. ಗಣಮಕ್ಕಳು ಬಂದಾಗ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ಯೆ, ಸಂಕೋಚ, ಕಸಿವಿಸಿಗಳು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಮೊದಮೊದಲು ವಿರೋಧಿಸಿದ ರೂಪ್ಪಿಬಾಯಿ ನಂತರ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ತೊಡಕುಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ರೂಪ್ಪಿಬಾಯಿ ಸದಾ ತಾಂಡ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಸಹಜೀವನವನ್ನು ಬದುಕಿದವಳು. ಅವರ ಅನುವು ತನುವುಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಯಾದವಳು. ಸದಾ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತಳಾಗಿದ್ದವಳು. ಬಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ನಗರದ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ಮತ್ತು ಯಾಂತ್ರಿಕ ಬದುಕಿಗೆ ಎದುರುಗೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ತನ್ನ ಗಂಡ, ಮಗ, ಮತ್ತು ಸೊಸೆ ಇದಿಷ್ಟೇ ಅವಳ ಜಗತ್ತೆಂಬ ಅವಳನ್ನು ಸೀಮಿತವಾದ ಭಾವ ಕಾಡತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಸೋಮಾಲ್ಯಾನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೂ ಇದೆ. ಅವನು ಈ ನಗರದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಜಾರದಾಗಲೆಲ್ಲ ಮನೆಮುಂದಿನ ಪಾರ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕೂತು ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸೊಸೆ ಮದ್ಯಾಹ್ನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿದಳೆಂದರೆ ಬರುವುದು ಸಂಜೆಯ ಕೆಲಸದ ಸಮಯಕ್ಕೆ. ಇಂತಹ ವಾತಾವರಣದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪ್ಪಿಬಾಯಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ ಅನುಭವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಕಾಲಕಳೆಯುವುದು ದುಸ್ಥರವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಮನೆಯ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ, ಬೇಸರವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ರೂಪ್ಪಿಬಾಯಿ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ತೀರ ಸಹಜವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಸಂಗತಿಯಾದರೆ, ನಗರ ಸಮಾಜದ ಬದುಕಿನ ವಾತಾವರಣ ಇದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧ. ನಗರವೆಂದರೆ ಜನಬಾಹುಳ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ,

ಭಿನ್ನ ಅಭಿರುಚಿಗಳುಳ್ಳ, ಏಕೀಭಾವವಿಲ್ಲದ, ಔಪಚಾರಿಕವಾದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮನೋಭಾವವುಳ್ಳ ಜಗತ್ತು. ಇತರರ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದೆ, ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದೆ ಬಾಳುವ ಸ್ಥಿತಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಜನರ ಆಸಕ್ತಿಗಳು, ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ನಗರ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸೋಮಾಲ್ಯ, ರೂಪ್ಲಿ ಬಾಯಿ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಕಟಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ.

ನಗರವು ಸಮ್ಪ್ರೀತವಾದ ಜನಸಮೂಹದಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂತಹದ್ದು. ನಗರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನೆಗೆ ಕರೆಯದೆ ಹೋಗಿ ಮಾತನಾಡಿಸುವುದು ಎಂದರೆ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ, ಅವಮಾನಕರ ಸಂಗತಿ ಎನ್ನುವ ಮನೋಭಾವ ನಗರವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ರೂಪ್ಲಿಬಾಯಿಯು ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದು ಸೋಸೆ ಕಮಲಳಿಗೆ ಸರಿಬರುವುದಿಲ್ಲ. “ಮಂದಿ ಮನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೂಡುವಂಥದ್ದೇನು? ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮಾಡತೀರತಾರ. ಇಲ್ಲಾ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತಗೋತೀರತಾರ... ಅವರು ಹಿಂದೆ ಏನಾರ ಆಡಿಕೋತಾರ. ಇದೇನು ತಾಂಡಾ ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲೇ ಹೋಗಿ ಕೂಡಾಕ” (ಪು.161) ಎಂದು ಕಮಲ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಮುಂದೆ ಅತ್ತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೊರಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ರೂಪ್ಲಿಬಾಯಿಗೆ ನಗರದ ಬದುಕಿನ ರೀತಿ ರೀತಿಯಂತೆ ಬದುಕಬೇಕು ಎಂಬ ಯಾವ ಮನಸ್ಥಿತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ತಾಂಡದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಬಿಜಾಪುರದ ನಗರದಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳಿಗೆ ಗ್ರಾಮ ನಗರಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಮನೆಗಳು, ಓಣಿಗಳು, ಓಣಿಯ ಜನರು ಸಹಜವೆಂಬಂತೆ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಅವಳದ್ದು. ಈ ಸಹಜ ನಡವಳಿಕೆ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವ ಅವನ ಮಗ ಹರಿಗೆ ಸರಿ ಬಾರದು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು “ತಾಂಡ ಜಗತ್ತು ಬ್ಯಾರೆ, ಈ ಸಿಟಿಯ ಜಗತ್ತೇ ಬ್ಯಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಹಾಂಗ ಇಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಅವರಿವರ ಮನಿಗೆ ಹೋಗೋದು ಥರ ಅಲ್ಲ” (ಪು-191) ಎಂದು

ನಗರದ ಜೀವನದ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಅದಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ರೂಪ್ಲಿಬಾಯಿ ಮಾತ್ರ ತನಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗದ ಈ ನಗರದ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಿದೆ. “ಏನಿದು, ಒಂದಾ ಗೂಗಿ ಹಾಂಗ ಇರೋದು? ಎಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಾ ಬಡಕೊಂಡೆ ಇರತಾವೂ. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಮಾತುಕತಿ ಸುಖದುಃಖ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳೋದು ಏನೊಂದು ಇಲ್ಲ. ಮೊನ್ನೆ ಆಚೆ ಮನ್ಯಾಗ ಮುದುಕಿ ಸತ್ತರ ಅಳೋದು ಕರಿಯೋದು ಏನೊಂದು ಸಪ್ಪಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ ಸತ್ತಿತೋ, ಯಾವಾಗ ತಗೊಂಡು ಹೋದರೋ ಏನೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ತಾಂಡಾದಾಗ ಆಗಿದ್ದ, ಇಡೀ ತಾಂಡಾಕ್ಕೆ ತಾಂಡಾ ಗದ್ದರಿಸಿ ಬಿಡತಿತ್ತು” (ಪು.159) ಎನ್ನುವ ಅವಳಿಗೆ ನಗರದ ಸಹಜ ಬದುಕು ಅಸಹಜ, ಕೃತಕತೆ ಎಂಬಂತೆ ಬಾಸವಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಗರದ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದು ಸಾವಿನ ಸಂಗತಿಯಂತಹ ಕ್ರಿಯೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಮುಗಿದು ಹೋಗುವ ಅಂಶ ಅವಳಿಗೆ ಅವಳ ತಾಂಡ ಜಗತ್ತು ಎದುರು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಾಂಡ ಹೇಗೆ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ ನಗರ ಮತ್ತು ತಾಂಡಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ನಡೆದ ಘಟನೆಯ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ತಾಂಡದಲ್ಲಿ ಎಂದು ತನ್ನ ತಾಂಡದ ಜನರ ಬದುಕಿನ ಕ್ರಮವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅದರ ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಅಂಶ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಸೋಮಾಲ್ಯ ಮತ್ತು ರೂಪ್ಲಿಬಾಯಿಯ ನಗರಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದ ಉದ್ದೇಶ ಚಿಕ್ಕಿತ್ತೆಂದು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವರಲ್ಲಿ ನಗರ ಬದುಕಿನಂತೆ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಮೇಯ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಹಜವಾದ ತಾಂಡದ ಬದುಕನ್ನು ಬದುಕುವ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನೇ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರು ನಗರದಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿ ಬದುಕಲು

ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಸೋಮಾಲ್ಯ ಮತ್ತು ರೂಪ್ಪಿಬಾಯಿಯ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಪರಂಪರೆಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ತಮ್ಮ ತಾಂಡದಲ್ಲಿನ ಸಹಜವಾದ ಬದುಕನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಬದುಕುವ ಉಮೇದಿನಲ್ಲಿರುವುದು.

ನಗರದ ಜನನಿತ್ಯವೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವಾಯಿತು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಾಯಿತು ಎಂದು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವು ತಮ್ಮ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತ ಬದುಕುತ್ತಾರೆ. ಈ ನಗರದ ವಾತವರಣದ ಬಗೆಗೆ ರೂಪ್ಪಿಬಾಯಿಗೆ ಮೊದಮೊದಲು ಏನು ಅನ್ನಿಸದಿದ್ದರೂ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಕಾಲಕಳೆಯುವುದೇ ದುಸ್ತರವಾಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಪರಂಪರಾಗತ ಬದುಕಿನ ರೀತಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುವ ಸಮುದಾಯಗಳು ಎದುರಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ಆತಂಕವನ್ನು ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ತೀವ್ರತರವಾದ ಆತಂಕವೆಂದರೆ, ಬದಲಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಆತಂಕವನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಸೋಮಾಲ್ಯನ ಮಗ ಹರಿ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ದುಡಿಯತೊಡಗಿ, ಬಿಜಾಪುರದಂತಹ ನಗರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದಾಗ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಆಸಕ್ತಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕಿತ್ತೆಗಾಗಿ ತಂದೆಯನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪರಂಪರಾಗತ ಹಾಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ತೊಡುವುದು ಅವನಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅವನ ಪತ್ನಿಗೆ ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. “ಮನಿಗೆ ಯಾರೇ ಬರಲಿ ಯಾಡಿ ಹೀಂಗ ಇರೊದು ಏನು ಚಂದ? ನಾವು ಕಾಲನಿಯೊಳಗೆ ಅದೀವಿ. ಬಾಳ ಮಂದಿಗೆ ನಾವು ಲಂಬಾಣಿ ಅಂತ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದಕ ನಿಮ್ಮ ಯಾಡಿ ಲಮಾಣಿ ಡ್ರೆಸ್‌ದಾಗಿರೋದು ಸರಿ ಅಲ್ಲ. ಆಕಿಗೆ ನಾವು ತುರ್ತಾಗಿ ಸೀರೆ ಜಂಪರ್

ತಂದುಕೊಡೋಣ” (ಪು.158) ಎಂದು ಹರಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಹರಿಗೆ ಸಲಹೆಯೊಂದನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಹರಿಗೆ ಇದು ಸರಿಯೆನಿಸುತ್ತದೆ. “ನಾವು ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಜನರ ಹಾಗೇ ಇರಬೇಕಲ್ಲ. ಹತ್ತರ ಕೂಡ ಹನ್ನೊಂದಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ನಾವು ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದಾಗ ಸಭ್ಯತೆಯಿಂದ ಇರಬೇಕಾಗತೈತಿ. ನಮ್ಮ ಹಳೇ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ಬಿಡೋದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಕನಿಷ್ಠ ಇಲ್ಲಿರುವವರೆಗಾದರೂ ಯಾಡಿ ಸೀರಿ ಉಡಲಿ” (ಪು.158)ತಳ ಸಮುದಾಯದವರು ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮತ್ತು ಅವರ ಬದುಕಿನ ಆಚರಣೆ, ನಂಬಿಕೆಗಳು, ರೀತಿನೀತಿಗಳು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಹರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಉಡುಪುಗಳು ಕೀಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ತಾವು ಲಮಾಣಿ ಸಮುದಾಯದವರೆಂದು ನಗರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಬಾರದು ಎನ್ನುವ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ನಗರದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಈ ನಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬದುಕಿನ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳು ಅವುಗಳನ್ನು ಅನಾಗರಿಕತೆ ಎಂಬಂತೆ, ಕೀಳು ಎಂಬಂತೆ ನಿಲುವು ತಾಳಿ, ಅವರನ್ನು ಅದೇ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಮಾನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾದ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ತೊಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಗರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಹರಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಿದೆ. ತಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಉಡುಪುಗಳು ಸಭ್ಯತೆಯನ್ನು, ಅವಮಾನವನ್ನು ತರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವ ಅಂಶಗಳು ಅವರಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿವೆ.

ನಗರದ ಪರಿಸರ ಮನೋಭಾವ ಈ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆ. ಆದರೆ “ನಾವು

ಲಂಬಾಣಿ ಇರೋದು ಸುಳ್ಳೇನು?.. ಲಂಬಾಣಿ ಅಂದ್ರ ಕೀಳೇನು?... ನಮ್ಮದು ದೊಡ್ಡ ಸಮಾಜನೋ!..”(ಪು.74-75) ಎನ್ನುವ ಸೋಮಾಲಯ ತನ್ನ ಮಗ ಲಂಬಾಣಿ ಸಮುದಾಯದ ಉಡುಪುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತೋರುವ ಅನಾದರ ಮತ್ತು ಕೀಳರಿಮೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ತನ್ನ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ವಲಸೆ ಬಂದು ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಲಮಾಣಿ ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆಗಳು ಅವಮಾನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವನ ತಂದೆ ಹಾಡುವ ಸೇವಾಬಾಯಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನ ಹಾಡನ್ನು ಕೂಡ ಕಾಲೋನಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಕೇಳಿದರೆ ಅವಮಾನ ಎನ್ನುವ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಅವನದು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅವನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಲಮಾಣಿಯಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು, ಭೌತಿಕವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಿದ ನಗರದ ಬದುಕಿನ ಶೈಲಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಬದುಕುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹರಿಯಂತೆ ನಗರಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದ ತಳಸಮುದಾಯದವರು ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಸಂಕಟ, ಅವಮಾನ, ಕೀಳರಿಮೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತಾನು ಬದುಕುವ ನಗರದಲ್ಲಿ ತಾವು ಲಂಬಾಣಿಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಬದುಕುವಂತಹ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ನಗರದ ಏಕಮುಖಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಹರಿಯನ್ನು ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಅವನ ಬದುಕಿನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅಲ್ಲಿನ ನಗರದ ಕಾಲೋನಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಾತಾವರಣ ಪ್ರಭಾವಿಸಿದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಬಲವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಆತನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅವನ ಜಾತಿ ಒಂದೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಅವನಲ್ಲಿ ವಲಸೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ಜೊತೆಗೆ ಜಾತಿ ತರತಮ್ಯಗಳ ಅವಮಾನದ ಸಂಗತಿಗಳು ತನ್ನ

ಜಾತಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬದುಕುವಂತಹ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದೆ.

ತನ್ನ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ತಾಂಡದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಮರ್ಯಾದೆ, ಗೌರವದ ಬಗ್ಗೆ ಅವನಿಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇದು ನಗರದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾಗಿ 'ನಾವು ಕಾಲೋನಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರು, ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯವರ ಹಾಗೆ ಬದುಕಬೇಕು' ಎನ್ನುವ ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತಾವು ವಲಸಿಗರು ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮನೋಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ನಗರದಲ್ಲಿಯೇ ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದ ಹರಿಯು ಆಧುನಿಕ ಕಾಲೋನಿ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಮತ್ತು ನಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಗರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ತನ್ನ ಮೂಲ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ, ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಹರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಸೋಮಾಲಯ ಮತ್ತು ರೂಪಿಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷ ಏರ್ಪಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಉಡುಪುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಕೀಳರಿಮೆ ಇಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ತಮ್ಮ ದೇವರು, ಧರ್ಮ, ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಬಗೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ವಲಸಿಗರು (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಳೆಯ ತಲೆಮಾರು) ಹೊಸದೊಂದು ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೃದ್ಧರಿಗೆ (ಹಿರಿಯರಿಗೆ) ಹಳೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮೇಲೆ ಮಮತೆ, ನಂಬಿಕೆ ಹೊಸದರ ಬಗ್ಗೆ ಭಯ, ಸಂದೇಹ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ವಲಸಿಗರಿಗೆ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬಾಳಲು ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬಾಳುವುದು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಸೋಮಾಲಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಸ್ಥಿತ್ವ, ಅನನ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಗೌರವವಿದೆ.

ಹಾಗಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಧರಿಸುವ ಲಮಾಣಿ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಅವನಿಗೆ ಅವಮಾನವಾಗಿ ಕಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಹೆಮ್ಮೆ, ಗೌರವವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಗರವಾಸಿಯಾದ ಮಗ ತನ್ನ ಸಮುದಾಯದ ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಗರವಾಸಿಗಳಂತೆ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಲು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ “ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ, ನಮ್ಮ ರೀತಿ ರಿವಾಜಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದ ನನಗ ತಡಿಯಾಕ ಆಗೂದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ರೀತಿ ರಿವಾಜು ನಾವುಕಳಕೊಳ್ಳಾಕ ನಾವು ತಯಾರಿಲ್ಲ... ಈ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲ. ಕಾಂಚಾಳಿ ಡಾವಣಿ, ಗಗ್ಗರಿ, ಸಡೆಗರ ಸೀರಿ, ಜಂಪರಿಗೆ ಬರ್ದದೇನಿ? ನಾವು ಪೂರ್ತಿ ನಿಮ್ಮಂಗ ಆಗಿ ಬಿಡಬೇಕಂತಿರೇನು? ನಾವು ಮುಂದುವರಿಬೇಕು ಅಂದ್ರ ನಮ್ಮದು ಅನ್ನೋದನ್ನ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕಂತೆನಿಲ್ಲ” (ಪು.141) ಹೀಗೆ ಹೇಳುವ ಸೋಮಾಲಯನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡೆ ಹೊಸಬದುಕಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದೆ. ತಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಸೋಮಾಲಯನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಉಡುಗೆತೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಅವಮಾನವೆಂದು ಅಸಭ್ಯತೆಯೆಂದು ಅವನು ನಗರದಲ್ಲಿದ್ದರು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಸಲ ಕೆಲವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರೆ, ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಂದುಗಳಿಗೆ ರಾಜಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಕೆಲವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವನ್ನು ಉಗ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವಂತಹ ಅಂಶಗಳು ಸೋಮಾಲಯ ರೂಪಿಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. “ನಾವು ತಾಂಡಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಿಡ್ತೀವಪಾ...ಇಲ್ಲಿ ತಿನ್ನಕ ಉಣ್ಣಾಕ ಕಮ್ಮಿ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಭಿಯ್ಯಾ ಚಲೋ ನೋಡಿಕೋತಾನ...ಯಾಕೋ ಒಂದು ರೀತಿ ಜೇಲಿನಂಗ ಅನ್ನಿಸತ್ಯತೋ”(ಪು.142) ನಮ್ಮ ಊರ ನಮಗ ಪಾಡ/ ನಮಗ್ಯಾಕ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ-ಧಾರವಾಡ?’ ಇದು ಆನಂದಕಂದರ ಒಂದು ಹಾಡಿನ ಸಾಲುಗಳು. ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋದವರು ಅಲ್ಲಿ ಜೀವನ ತೊಡಗಿದವರು, ಅಲ್ಲಿನ ವಾತಾವರಣ ಕಂಡು ಅದಕ್ಕೆ

ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳದೆ ತಮ್ಮ ಊರೇ ಉತ್ತಮ ಎಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದವರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಈ ನುಡಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಇಂತಹ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸೋಮಾಲಯ ಹಾಗೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ರೂಪಿಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಹಾಕಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಕೊನೆಗೆ ಸೋಮಾಲಯ ಮತ್ತು ರೂಪಿಬಾಯಿ ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳದೆ ಕೇಳದೆ ಬಿಜಾಪುರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ತಾಂಡಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಜಾತಿ ಧರ್ಮ, ಭಾಷೆ, ಊಟ, ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ಅವಮಾನದ ಸಂಗತಿಯ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬದುಕುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ವಲಸಿಗರು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಇದ್ದಾಗ ಸೋಮಾಲಯನಂತೆ ಮರಳಿ ತಮ್ಮ ಊರನ್ನು ಸೇರುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅವಮಾನದ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಹರಿ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಭಾಷೆ, ಉಡುಪುಗಳ ಈ ಅವಮಾನದ ಸಂಗತಿಗಳು ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ವಲಸಿಗರು ಎದುರಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಈ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಮಾನವನ್ನು ವಲಸೆ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುದಿಲ್ಲ. ‘ಓಂ ನಮೋ’ ನೇಮಿನಾಥನಾಗಲಿ, ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆಯ ರಾಮುವಾಗಲಿ ಇವರಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ವಲಸೆ ನೆಲ ನಿರ್ಮಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂಲತಃ ಮೇಲ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಈ ಸಂಗತಿಗಳು ಕಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚಾನು ಹೆಚ್ಚು ತಳ ಸಮುದಾಯಗಳು ವಲಸೆ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವ ಅಂಶವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಇಂತದ್ದೆ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ

ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಪೂರಕವಾಗಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಕುವಿ ಅವರ 'ಕುಬಸ' ಮತ್ತು ಮನಜ ಅವರ 'ನಂಜ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. "ಕುವಿ ಅವರ 'ಕುಬಸ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ದೇಹದ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು ಕುಬಸದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಮುದಾಯದ ತರುಣನೊಬ್ಬ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು ನಗರವಾಸಿಯಾದಾಗ, ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಸಾಕಿ ಸಲಹಿದ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವಳು ಕುಬಸ ತೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಗರ ಸಮಾಜದ ಇತರರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಇದು ನಗೆಪಾಟಲಾಗಿ, ಅವಳು ಕುಬಸ ತೊಡುವಂತೆ ಅವನು ಮತ್ತು ಅವನ ಪತ್ನಿ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಿಫಲವಾದಾಗ ಕೊನೆಗೆ ಅವಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಅವಳ ಕುಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹುದೇ ಘಟನೆಯನ್ನು ನಾವು ಮನಜ ಅವರ 'ನಂಜ' ಕಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ದಲಿತನೊಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ತನ್ನ ಜಾತಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ನಗರವೊಂದರಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ತನ್ನ ತಾಯಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ಧರ್ಮಸಂಕಟವನ್ನು ಅರಿತ ತಾಯಿ ತಾನೇ ನೋವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡು ಮಗನ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸಿ ತಾನೇ ಅವನಿಂದ ದೂರವಾಗುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ವಲಸೆ ಹೋಗಿ ನಗರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡು ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಮೂವರೂ ಅನುಭವಿಸುವ ಸಂಘರ್ಷಾತ್ಮಕ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಜಾತಿ ಧರ್ಮದ, ಬಗೆಗೆ, ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದ ಪಾರಂಪರಿಕ ವೇಷಭೂಷಣ, ಭಾಷೆ ಬಗೆಗೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೀಳರಿಮೆ, ಇವುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ, ನಗರದಲ್ಲಿ

ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬೇರುಗಳನ್ನು ತೋರದಂತೆ ಅದುಮಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ವಲಸಿಗರು ಎದುರಿಸುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಒಟ್ಟಾರೆ ವಲಸೆ ಹೋದ ವಲಸಿಗರಲ್ಲಿ ವರ್ಗ, ಜಾತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಲಸೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಆಕರ ಗ್ರಂಥ

- ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹಿರೇಮಠ. (2019). ಹವನ. ಸಂಗಾತ ಪುಸ್ತಕ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಬಿಳಿಮಲೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ. (2019). ವಲಸೆ ಸಂಘರ್ಷ ಮತ್ತು ಸಮನ್ವಯ. ಆಕೃತಿ ಆಶಯ ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್ಸ್.
- ಜಗದೀಶಕೊಪ್ಪ, ಎಸ್. (2008). ಜಾಗತೀಕರಣ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮಭಾರತ. ಸಿಂಚನ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ.
- ಹುಳಿಯಾರ್ ನಟರಾಜ್. (2017). ಆಫ್ರಿಕನ್ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆ. ಪಲ್ಲವ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ನಂಜಮ್ಮಣ್ಣಿ. ಎಂ. (2003). ಭಾರತೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು. ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.
- ಶುಭದಾಯಿನಿ ಆರ್.ತಾರೀಣಿ. (2016). ಡಯಾಸ್ಪೊರಾ. ಕುವೆಂಪು ಭಾಷಾ ಭಾರತಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ.
- Bhugra, D. (2004, March 3). *Migration and Mental Health*. Wiley Online Library.
- Kristin M. Kuntz and Shannon K. Gunderson (2005). *Non-Normative and Pro-social Conformity: A study of Rural and Urban Difference*. https://www.uwlax.edu/globalassets/offices-services/urc/jur-online/pdf/2002/kuntz_and_gunderson.pdf